

Trečioji šalis

Teminis reikalavimas

Topical Requirement

The Institute of
Internal Auditors

Trečiosios šalies teminis reikalavimas

Tarptautinę profesinės praktikos sistemą® (International Professional Practices Framework®) sudaro Pasauliniai vidaus audito standartai™ (Global Internal Audit Standards™), Teminiai reikalavimai ir Visuotinės gairės. Teminiai reikalavimai turi būti naudojami kartu su Pasauliniais vidaus audito standartais, kurie yra autoritetingas privalomos praktikos pagrindas.

Teminiai reikalavimai aiškiai nustato vidaus auditoriams keliamus lūkesčius, nustatydami minimalius reikalavimus konkrečių rizikos sričių auditams. Organizacijos rizikos profilis gali reikalauti, kad vidaus auditoriai įvertintų papildomus temos aspektus.

Atitiktis teminiams reikalavimams padidins vidaus audito paslaugų atlikimo nuoseklumą ir pagerins vidaus audito paslaugų ir rezultatų kokybę bei patikimumą. Galiausiai teminiai reikalavimai gerina vidaus audito profesijos lygį.

Vidaus auditoriai privalo taikyti teminius reikalavimus pagal Pasaulinius vidaus audito standartus. Atitiktis teminiams reikalavimams yra privaloma teikiant užtikrinimo paslaugas ir rekomenduojama teikiant konsultavimo paslaugas. Teminis reikalavimas taikomas, kai audito tema yra viena iš šių:

1. Vidaus audito plano užduoties objektas.
2. Nustatyta atliekant užduotį.
3. Prašomos užduoties, kuri nebuvo įtraukta į pradinį vidaus audito planą, objektas.

Įrodymai, kad buvo įvertintas kiekvienas teminis reikalavimas, privalo būti dokumentuojami ir saugomi. Ne visi atskiri reikalavimai gali būti taikomi kiekvienai užduočiai; jei reikalavimai netaikomi, privalo būti dokumentuotas ir išsaugotas pagrindimas. Atitiktis teminiam reikalavimui yra privaloma ir bus vertinama atliekant kokybės vertinimus.

Trečiosios šalys

Trečioji šalis – tai išorinis asmuo, grupė ar subjektas, su kuriuo organizacija (toliau – pagrindinė organizacija) užmezga verslo santykius, siekdama įsigyti produktų ar paslaugų. Santykiai gali būti įforminti sutartimi, susitarimu ar kitomis formomis. Šiame teminiame reikalavime sąvoka „trečioji šalis“ vartojama apibūdinti pardavėjus, tiekėjus, rangovus, subrangovus, užsakomųjų paslaugų teikėjus, kitus tarpininkus ir konsultantus. Ši sąvoka apima trečiosios šalies ir jos subrangovų bei tolesnės grandies subrangovų susitarimus.

Teminis reikalavimas taikomas, kai vidaus audito funkcija atlieka užtikrinimo užduotis, susijusias su trečiosiomis šalimis ir (arba) bet kokiais subrangos santykiais, įskaitant tolesnės grandies subrangos santykius, kuriuos leidžia trečiosios šalies sutartis ar susitarimas su pagrindine organizacija. Vidaus auditoriai turėtų prioritetizuoti trečiąsias ir tolesnės grandies šalis, atsižvelgdami į riziką, kaip aprašyta rizikos valdymo skyriuje toliau tekste. Vidaus auditoriai privalo taikyti visus reikalavimus, atsižvelgdami į rizikos vertinimo rezultatus, o išimtyms turi būti dokumentuotos.

Šis teminis reikalavimas netaikomas netiesioginiams išoriniams santykiams, interesams ar ryšiams, kuriuos pagrindinė organizacija palaiko, pavyzdžiui, su reguliuojančiomis institucijomis, atstovais, patikėtiniais ar valdybos nariais, arba vidiniams santykiams, pavyzdžiui, su darbuotojais.

Sąvoka „trečioji šalis“ gali būti apibrėžiama ir vartojama skirtingai, atsižvelgiant į sektorių ar kitas aplinkybes. Vidaus auditoriams suteikiamas lankstumas ir jie turėtų remtis savo profesiniu vertinimu, kad pritaikytų teminį reikalavimą prie pagrindinės organizacijos trečiosios šalies apibrėžimo.

Pagrindinė organizacija (organizacija, sudaranti susitarimą su trečiąja šalimi) lieka atsakinga už riziką, susijusią su jos tikslų įgyvendinimu, net jei ji pasitelkia trečiąją šalį, kad ši padėtų jai pasiekti vieną ar daugiau tikslų. Bendradarbiavimas su trečiosiomis šalimis kelia riziką, kuri turi būti nustatyta, įvertinta ir valdoma taikant tinkamus valdysenos, rizikos valdymo ir kontrolės procesus, kaip nurodyta šiame teminiame reikalavime. Jei trečioji šalis nevykdo sutartyje numatytų įsipareigojimų, dalyvauja neetiškoje veikloje arba patiria veiklos sutrikimų, pagrindinė organizacija gali patirti poveikį. Su trečiosiomis šalimis susijusios rizikos kategorijos ir pavyzdžiai:

- Strateginė rizika, pavyzdžiui, gebėjimas įgyvendinti pagrindinės organizacijos misiją ir (arba) strateginius tikslus arba valdyti susijungimų ir įsigijimų poveikį.
- Reputacinė rizika, pavyzdžiui, žala, padaryta aplinkai arba pagrindinės organizacijos santykiams ir pasitikėjimui su klientais, vartotojais ir suinteresuotosiomis šalimis.
- Etinė rizika, pavyzdžiui, sąžiningumo trūkumai, interesų konfliktai, kyšiai ir korupcija.
- Operacinė rizika, pavyzdžiui, fizinis ir informacijos saugumas, vidinė rizika, paslaugų sutrikimai ir tikslų nepasiekimas.
- Finansinė rizika, pavyzdžiui, trečiųjų šalių nemokumas ir sukčiavimas.
- Atitikties rizika taikomiems vietiniams, nacionaliniams ir tarptautiniams teisiniams (teisės aktų) reikalavimams.
- Kibernetinio saugumo ir duomenų apsaugos rizika, pavyzdžiui, jautrių duomenų pažeidimas ir nutekėjimas.
- Informacinių technologijų rizika, pavyzdžiui, paslaugų, skirtų kritinėms operacijoms palaikyti, trūkumas.
- Teisinė rizika, pavyzdžiui, interesų konfliktai, ginčai ir bylinėjimasis dėl sutarties pažeidimų.
- Tvarumo rizika, pavyzdžiui, aplinkosaugos, socialinė ir valdysenos. Pavyzdžiai apima riziką, susijusią su organizacijos poveikiu gamtinei aplinkai, ir riziką, susijusią su organizacijos sąveika su bendruomenėmis.
- Geopolitinė rizika, pavyzdžiui, prekybiniai ginčai ir (arba) sankcijos bei politinis nestabilumas.

Trečiųjų šalių gyvavimo ciklas susideda iš atrankos (pasirinkimo), sutarties sudarymo, integracijos, stebėsenos ir santykių nutraukimo. Vidaus auditoriai turėtų atsižvelgti į šiuos etapus vertindami valdysenos, rizikos valdymo ir kontrolės procesų reikalavimus.

Trečiųjų šalių valdysenos, rizikos valdymo ir kontrolės procesų vertinimas ir įvertinimas

Šiame teminiame reikalavime pateikiamas nuoseklus ir išsamus požiūris į trečiųjų šalių valdysenos, rizikos valdymo ir kontrolės procesų struktūros ir įgyvendinimo vertinimą. Šie reikalavimai nustato minimalų vertinimo lygį.

VALDYSENA

Reikalavimai:

Vidaus auditoriai turi įvertinti šiuos pagrindinės organizacijos trečiųjų šalių valdysenos aspektus, įskaitant valdybos priežiūrą:

- A.** Ar nustatyta, įdiegta ir periodiškai peržiūrima oficiali procedūra, pagal kurią sprendžiama, ar sudaryti sutartį su trečiąja šalimi. Ar ši procedūra apima atitinkamus kriterijus, pagal kuriuos apibrėžiami ir įvertinami išteklių, būtini ir prieinami siekiant įgyvendinti tikslus teikiant produktą ar paslaugą.
- B.** Ar nustatytos politikos ir procedūros, skirtos santykiams ir rizikai su trečiosiomis šalimis apibrėžti, įvertinti ir valdyti per visą trečiosios šalies gyvavimo ciklą. Ar politikos ir procedūros yra suderintos su taikomais teisės aktų reikalavimais ir periodiškai peržiūrimos bei atnaujinamos siekiant sustiprinti kontrolės aplinką.
- C.** Ar apibrėžti organizacijos trečiųjų šalių valdymo vaidmenys ir atsakomybės, išsamiai nurodant, kas parenka trečiąsias šalis, joms vadovauja, jas valdo, su jomis bendrauja ir stebi jų veiklą bei kas turi būti informuojamas apie trečiųjų šalių veiklą. Ar įdiegtas procesas, kuriuo siekiama užtikrinti, kad trečiosios šalies funkcijas ir atsakomybes atliekantys asmenys turėtų tinkamą kompetenciją.
- D.** Ar nustatyti bendravimo su atitinkamomis suinteresuotosiomis šalimis protokolai, į kuriuos įtrauktos savalaikės ataskaitos apie prioritetinių trečiųjų šalių veiklos, rizikos ir atitikties (ypač įstatymų ir kitų teisės aktų pažeidimų) būklę. Ar trečiosios šalys prioritetizuojamos atsižvelgiant į riziką. Atitinkamos suinteresuotosios šalys gali būti valdyba, vyresnioji vadovybė, pirkimų, operacijų, rizikos valdymo, atitikties, teisės, informacinių technologijų, informacinės saugos, žmogiškųjų išteklių ir kitų sričių specialistai.

RIZIKOS VALDYMAS

Reikalavimai:

Vidaus auditoriai turi įvertinti šiuos organizacijos trečiųjų šalių rizikos valdymo aspektus.

- A.** Trečiųjų šalių ir jų teikiamų paslaugų rizikos valdymo procesai yra standartizuoti ir išsamūs, apima apibrėžtus vaidmenis ir atsakomybes ir pakankamai atsižvelgia į pagrindines organizacijai aktualias rizikas (pavyzdžiui, strateginę, reputacinę, etinę, veiklos, finansinę, atitikties, kibernetinio saugumo, informacinių technologijų, teisinę, tvarumo ir geopolitinę). Stebima, kaip laikomasi procesų, o esant nukrypimų įgyvendinami korekciniai veiksmai.
- B.** Su trečiosiomis šalimis susijusios rizikos per visą gyvavimo ciklą yra nustatomos ir reguliariai vertinamos. Rizikos vertinimas naudojamas trečiosioms šalims, įskaitant tolesnės grandies

subrangovus, reitinguoti ir prioritetizuoti. Rizikos valdymo veiksmai taip pat reitinguojami ir nustatomas jų reikšmingumas. Rizikos vertinimas periodiškai peržiūrimas ir atnaujinamas.

- C. Rizikos valdymo veiksmai yra adekvatūs (pakankami) ir tikslūs, atitinkantys eiliškumo nustatymą. Rizikos valdymo veiksmai yra įgyvendinami, peržiūrimi, patvirtinami, stebimi, vertinami ir prireikus koreguojami.
- D. Įdiegti procesai, skirti valdyti ir prireikus eskaluoti problemas, kylančias iš trečiųjų šalių, užtikrinant atskaitomybę už rezultatus ir didinant tikimybę, kad bus įvykdytos sutarčių ar kitų susitarimų sąlygos. Jei trečioji šalis nereaguoja į eskaluojamas problemas, yra nustatyti procesai, skirti vadovybei įvertinti vykstančių verslo santykių riziką ir imtis tolesnių veiksmų, korekcinių priemonių arba nutraukti santykius, jei tai pagrįstai reikalinga.

KONTROLĖ

Reikalavimai:

Vidaus auditoriai turi įvertinti šias trečiųjų šalių kontrolės priemones, prioritetizuodami pagal riziką. Į vertinimą turi būti įtraukti vadovybės procesai, skirti nuolatiniam organizacijos trečiųjų šalių vertinimui ir stebėsenai.

- A. Taikomas patikimas išsamios patikros procesas, skirtas trečiųjų šalių paieškai ir pasirinkimui, su dokumentuotu ir patvirtintu verslo pagrindimu arba kitais atitinkamais dokumentais, kuriuose aprašomas ir pagrindžiamas santykių su trečiąja šalimi poreikis ir pobūdis.
- B. Sutartys sudaromos ir tvirtinamos pagal organizacijos trečiųjų šalių rizikos valdymo politikas ir procedūras, įtraukiant bendradarbiavimą su atitinkamais organizacijos padaliniais.
- C. Galutinės sutartys ar susitarimai yra peržiūrimi ir patvirtinami visų suinteresuotų šalių, įskaitant teisininkus ir atitikties specialistus, pasirašomi abiejų šalių įgaliotų asmenų ir tinkamai saugomi. Kiekvienai sutarčiai paskiriamas atsakingas sutarties vadovas ar administratorius.
- D. Tvarkomas tikslus, išsamus ir nuolat atnaujinamas visų trečiųjų šalių santykių registras, pavyzdžiui, centralizuotoje sutarčių valdymo sistemoje.
- E. Siekiant sukurti pagrindą trečiosioms šalims laikytis sutarties ar susitarimo sąlygų, nustatomi ir vykdomi dokumentais pagrįsti įtraukimo procesai.
- F. Nustatomi ir įgyvendinami nuolatiniai stebėsenos procesai, kuriais siekiama įvertinti, ar trečiosios šalys per visą gyvavimo ciklą laikosi sutarties ar susitarimo sąlygų ir vykdo sutartinius įsipareigojimus. Procesai apima pateiktos informacijos patikimumo tikrinimą ir periodinį veiklos pakartotinį vertinimą ir kaskart, kai pasikeičia susitarimas.
- G. Nustatyti protokolai, pagal kuriuos inicijuojami korekciniai veiksmai, jei trečioji šalis nepateisina lūkesčių arba kelia padidėjusią ar netikėtą riziką. Protokolai apima incidentų eskalavimą pagal jų rimtumą, peržiūrų po incidentų atlikimą ir pirminių incidentų priežasčių analizę.
- H. Stebimos sutarčių galiojimo ir atnaujinimo datos ir prireikus imamasi sutarčių pratęsimo veiksmų.
- I. Įgyvendinamas ir taikomas formalus santykių nutraukimo planas, siekiant užtikrinti, kad būtų tinkamai įvykdyti su terminais ir lūkesčiais susiję sutarties reikalavimai. Procesuose nustatyta, kaip:
 - nutraukti santykius su trečiąja šalimi;
 - esant poreikiui, pakeisti trečiąją šalį;

- perduoti atsakomybę ir grąžinti arba sunaikinti organizacijos jautrius duomenis, saugomos trečiosios šalies;
- panaikinti trečiosios šalies prieigas prie sistemų, įrankių ir įrenginių.

Apie Vidaus auditorių institutą

Vidaus auditorių institutas (VAI) yra tarptautinė profesinė asociacija, vienijanti daugiau nei 265 000 narių visame pasaulyje ir suteikusi daugiau nei 200 000 sertifikuotų vidaus auditorių (CIA®) sertifikatų visame pasaulyje. 1941 m. įkurtas VAI visame pasaulyje pripažįstamas kaip vidaus audito profesijos lyderis standartų, sertifikavimo, švietimo, mokslinių tyrimų ir techninių rekomendacijų srityje. Daugiau informacijos rasite svetainėje theiia.org.

Autorių teisės

© „The Institute of Internal Auditors, Inc.“ (Vidaus auditorių institutas), 2025 m. Visos teisės saugomos. Dėl leidimo dauginti kreipkitės į copyright@theiia.org.

2025 m. rugsėjis

The Institute of
Internal Auditors

Pasaulinė būstinė

The Institute of Internal Auditors
1035 Greenwood Blvd., Suite 401
Lake Mary, FL 32746, JAV
Telefonas: +1-407-937-1111
Faksas: +1-407-937-1101

